

Promlčení a náhrada škody

Pro účely náhrady škody, způsobené tím, že se pohledávka stala nedobytnou, není nezbytné, aby závěr o nedobytnosti pohledávky byl učiněn v soudním řízení proti dlužníkovi. Pro závěr, že se jedná o nevymahatelnou pohledávku, je rozhodující objektivní zjištění, že se věřitel skutečně svého práva nedomůže. Ke vzniku škody dochází okamžikem, kdy je vzhledem k okolnostem případu nepochybné, že pohledávka za obligačním dlužníkem je nevymahatelná.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 25 Cdo 948/2007, ze dne 11.3.2009)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce Ing. J. H., zastoupeného advokátem, proti žalovaným 1) JUDr. Z. H., a 2) JUDr. M. G., o náhradu škody, vedené u Okresního soudu v Karviné - pobočka v Havířově pod sp. zn. 107 C 124/2003, o dovolání obou žalovaných proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě ze dne 23. ledna 2006, č. j. 57 Co 60/2005 - 118, tak, že rozsudek krajského soudu ve výroku II., jímž byl změněn rozsudek soudu prvního stupně tak, že prvnímu a druhému žalovanému byla uložena platební povinnost, a dále v závislých výrocích o náhradě nákladů řízení se zrušuje a v tomto rozsahu se věc vrací tomuto soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Okresní soud v Karviné - pobočka v Havířově rozsudkem ze dne 20. 10. 2004, č. j. 107 C 124/2003-84, zamítl žalobu na zaplacení částky 87.750,- Kč s příslušenstvím vůči prvnímu žalovanému, na zaplacení téže částky s příslušenstvím vůči oběma žalovaným společně a nerozdílně, na zaplacení částek 1.075.500,- Kč s příslušenstvím a 173.449,- Kč vůči druhému žalovanému, řízení o zaplacení částky 50.040,- Kč vůči druhému žalovanému zastavil a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Rozhodl tak o nároku žalobce na náhradu škody, která mu vznikla v důsledku promlčení jeho nároku na plnění ze smlouvy o půjčce, který nebyl včas u soudu uplatněn žalovanými advokáty. Soud vyšel ze zjištění, že žalobce uzavřel dne 31. 3. 1993 s prvním žalovaným advokátem smlouvu o právním zastoupení ve věci vymožení pohledávky ve výši 1.251.000,- Kč za zemřelým dlužníkem V. J. ze smlouvy o půjčce, podle níž měl dlužník splatit žalobci dne 28. 2. 1993 částku 87.750,- Kč, dne 31. 5. 1993 částku 87.750,- Kč, dne 31. 8. 1993 částku 87.750,- Kč a dne 30. 11. 1993 částku 987.750,- Kč. První žalovaný sice v dědickém řízení provedl řadu úkonů, avšak nepodal žalobu na zaplacení pohledávky, toto zastoupení bylo ukončeno v červnu 1996, kdy druhý žalovaný převzal právní zastoupení žalobce v uvedené věci. Dne 22. 5. 1997 žalobce zastoupený druhým žalovaným podal u Okresního soudu v Šumperku žalobu (sp. zn. 14 C 42/97) proti čtyřem dědicům zemřelého dlužníka V. J. a zaplatil soudní poplatek ve výši 50.040,- Kč. Žalovaní dědici vznesli dne 11. 5. 1998 námitku promlčení uplatněného nároku, s níž byl žalobce a druhý žalovaný seznámen u jednání dne 28. 9. 1998. Žaloba byla rozsudkem Okresního soudu v Šumperku ze dne 25. 1. 1999, č. j. 14 C 42/97-32, zamítnuta s odůvodněním, že nárok žalobce z půjčky je promlčen, a 27. 2. 2001 byl v přítomnosti žalobce a jeho zástupce vyhlášen rozsudek Krajského soudu v Ostravě - pobočka v Olomouci, č. j. 40 Co 900/99-55, kterým byl rozsudek okresního soudu potvrzen se stejným závěrem, že právo na zaplacení pohledávky ze smlouvy o půjčce je vůči dědicům zemřelého dlužníka promlčeno, a žalobci bylo uloženo zaplatit žalovaným dědicům náklady řízení 123.409,- Kč, které dosud neuhradil. Dovolání žalobce bylo usnesením Nejvyššího soudu ze dne 28. 5. 2002, č. j. 33 Odo 287/2002-83, jako nepřijatelné odmítnuto. Soud prvního stupně posoudil věc podle § 22 zákona č. [128/1990](#) Sb., o advokacii, ve znění pozdějších předpisů, a dospěl k závěru, že žalovaní advokáti odpovídají žalobci za

škodu, kterou mu způsobili v souvislosti s výkonem advokacie, neboť žalované částky byly promlčeny v důsledku toho, že nebyla včas podána žaloba u soudu. Právo žalobce na náhradu škody proti nim je však promlčeno, neboť došlo k uplynutí subjektivní i objektivní promlčecí doby (§ 106 obč. zák.). Žalobce se dozvěděl o vznesené námitce promlčení u jednání dne 28. 9. 1998 a nejpozději se o promlčení nároku ze smlouvy o půjčce dozvěděl z rozsudku, který byl vyhlášen v jeho přítomnosti 21. 1. 1999. Subjektivní promlčecí doba uplynula nejpozději dne 21. 1. 2001 a žaloba byla u soudu podána dne 11. 4. 2003. Rovněž objektivní promlčecí doba uplynula, když událostí, od níž počala běžet objektivní promlčecí doba, bylo vznesení námítky promlčení dědici dlužníka dne 11. 5. 1998, čímž zanikla pro žalobce možnost vymožení žalované pohledávky. Částka odpovídající žalobcem zaplacenému soudnímu poplatku v předchozím řízení ve výši 50.040,- Kč je rovněž promlčena ze stejných důvodů jako pohledávka z předchozího řízení. Ani na částku 123.409,- Kč odpovídající nákladům předchozího řízení, nemá žalobce právo, nikoli z důvodu jeho promlčení, nýbrž proto, že náhradu nákladů řízení dědicům dlužníka dosud neuhradil, proto mu fakticky škoda nevznikla.

K odvolání žalobce Krajský soud v Ostravě rozsudkem ze dne 23. 1. 2006, č. j. 57 Co 60/2005-118, výrokem I. potvrdil rozsudek soudu prvního stupně ve výroku, jímž byla žaloba zamítnuta ohledně částky 123.409,- Kč, výrokem II. jej ve zbývající napadené části změnil tak, že prvnímu žalovanému uložil povinnost zaplatit žalobci částku 87.750,- Kč s příslušenstvím, oběma žalovaným uložil zaplatit žalobci společně a nerozdílně částku 87.750,- Kč s příslušenstvím a druhému žalovanému uložil zaplatit žalobci částku 1.125.540,- Kč s příslušenstvím. Dále rozhodl o náhradě nákladů řízení před soudy obou stupňů. Odvolací soud vyšel ze skutkového stavu zjištěného soudem prvního stupně, shodně s ním dovodil odpovědnost obou žalovaných advokátů za škodu podle zákona o advokacii, neztotožnil se však s jeho posouzením důvodnosti námítky promlčení. Dospěl k závěru, že nároky žalobce nejsou promlčeny. Dovodil, že za rozhodný okamžik ve smyslu § 106 obč. zák., kdy se žalobce dozvěděl o škodě a o tom, kdo za ni odpovídá, je třeba považovat právní moc rozsudku Krajského soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci ze dne 28. 2. 2001, č. j. 40 Co 900/99-55, který nabyl právní moci dne 12. 3. 2002. Uvedené rozhodnutí krajského soudu bylo konečným rozhodnutím o věci, proti němuž nebyl přípustný řádný opravný prostředek, proto teprve z tohoto rozhodnutí se žalobce dozvěděl o škodě a jejím rozsahu. Tímto okamžikem začal rovněž běh objektivní promlčecí doby, který je vázán na událost, z níž škoda vznikla. Vznesením námítky promlčení v řízení před okresním soudem dne 11. 5. 1998 ještě nedošlo ke zmenšení majetkového stavu žalobce, nýbrž k tomu došlo až okamžikem, kdy nabyl právní moci rozsudek Krajského soudu v Ostravě – pobočka v Olomouci, tj. dne 12. 3. 2002. Vzhledem k tomu, že žaloba byla podána 11. 4. 2003, nárok na náhradu škody proti žalovaným byl u soudu uplatněn před uplynutím promlčecí doby, a proto není promlčen. Ohledně náhrady škody ve výši 123.409,- Kč odpovídající nákladům předchozího řízení se odvolací soud ztotožnil plně se závěry soudu prvního stupně, podle nichž žalobce dosud náklady řízení dědicům nezaplatil, a škoda mu tedy zatím nevznikla.

Proti výroku rozsudku odvolacího soudu, jímž byl změněn rozsudek soudu prvního stupně, podali dovolání oba žalovaní z důvodu nesprávného právního posouzení ve smyslu ust. § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., neboť nesouhlasí se závěry odvolacího soudu o určení počátku běhu subjektivní a objektivní promlčecí doby. První žalovaný dovozuje, že ke vzniku škody na straně žalobce došlo již vznesením námítky promlčení dědici dlužníka v řízení před soudem dne 11. 5. 1998 a od tohoto dne počala běžet objektivní promlčecí doba, která skončila dne 11. 5. 2001. Odvolacímu soudu vytyká rovněž nesprávné stanovení počátku běhu subjektivní promlčecí doby, když žalobce se o škodě dozvěděl nejpozději při vyhlášení rozsudku Okresního soudu v Šumperku dne 21. 1. 1999, jemuž byl přítomen, a měl tak ještě před podáním odvolání prokazatelnou vědomost o tom, že mu škoda vznikla a kdo za ni odpovídá. Okolnost, že žalobce poté podal prostřednictvím druhého žalovaného advokáta odvolání, nemůže na tomto závěru nic změnit. Navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí odvolacího soudu a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Druhý žalovaný v dovolání rovněž namítá, že událostí, z níž tvrzená škoda vznikla, je vznesení námítky promlčení dědici dlužníka v řízení před Okresním soudem v Šumperku dne 11. 5. 1998. Navíc žalobce se jednoznačně a najisto dozvěděl o škodě a o tom, kdo za ni odpovídá, při vyhlášení rozsudku odvolacího soudu dne 27. 2. 2001, jemuž byl přítomen. Nejpozději tohoto dne počala běžet subjektivní i objektivní promlčecí doba a je zřejmé, že nárok na náhradu škody je promlčen. Navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil rozhodnutí odvolacího soudu v měnícím výroku a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Žalobce ve vyjádření k dovoláním uvedl, že rozhodnutí odvolacího soudu považuje za správné a logicky zdůvodněné. Za rozhodný okamžik vědomosti o vzniklé škodě a o tom, kdo za ni odpovídá, je třeba považovat právní moc rozsudku Krajského soudu v Ostravě - pobočka v Olomouci, která nastala dne 12. 3. 2002, a od tohoto dne počala plynout rovněž objektivní promlčecí doba. Nesouhlasí s názorem žalovaných o počátku běhu objektivní promlčecí doby od vznesení námítky promlčení dědici dlužníka, ani s názorem, že nejpozději při vyhlášení rozsudku Okresního soudu v Šumperku dne 21. 1. 1999, jemuž byl přítomen, případně doručení tohoto rozsudku, měl prokazatelnou vědomost o tom, že mu škoda vznikla a kdo za ni odpovídá. Toto rozhodnutí totiž nebylo konečné, konečný byl až rozsudek Krajského soudu v Ostravě - pobočka v Olomouci, který nabyl právní moci dne 12. 3. 2002 a proti kterému již nemohl podat řádný opravný prostředek. O škodě se nezvěděl vyhlášením rozsudku Krajského soudu v Ostravě - pobočka v Olomouci dne 27. 2. 2001, neboť vyhlášení rozhodnutí nemá vůči stranám právní účinky, ty nastávají až právní mocí rozsudku. Žaloba byla podána dne 11. 4. 2003, tedy před uplynutím promlčecí doby. Navrhl, aby dovolání žalovaných byla zamítnuta.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) po zjištění, že obě dovolání byla podána včas, osobami oprávněnými - účastníky řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.) s právnickým vzděláním ve smyslu ust. § 241 odst. 2 písm. a) o. s. ř., dospěl k závěru, že dovolání proti výroku rozsudku odvolacího soudu, jímž byl změněn rozsudek soudu prvního stupně, jsou přípustná podle § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř., a jsou i důvodná.

Nesprávné právní posouzení věci, které dovolatelé uplatňují jako důvod dovolání [§ 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř.], může spočívat v tom, že odvolací soud věc posoudil podle nesprávného právního předpisu, nebo že správně použitý právní předpis nesprávně vyložil, případně jej na zjištěný skutkový stav věci nesprávně aplikoval.

V řízení byl uplatněn nárok na náhradu škody, která žalobci vznikla v důsledku jednání žalovaných, kteří ho jako advokáti zastupovali při vymáhání pohledávky z půjčky, a následkem jejich pochybení nebyl nárok proti dědicům dlužníka včas u soudu uplatněn a v soudním řízení se dědici ubránili námítkou promlčení. Rozhodnutí odvolacího soudu spočívá na závěru, že nárok žalobce na náhradu škody proti žalovaným byl uplatněn před uplynutím objektivní i subjektivní promlčecí doby.

Podle § 106 odst. 1 obč. zák. právo na náhradu škody se promlčí za dva roky ode dne, kdy se poškozený dozví o škodě a o tom, kdo za ni odpovídá. Podle odst. 2 tohoto ustanovení se nejpozději právo na náhradu škody promlčí za tři roky, a jde-li o škodu způsobenou úmyslně, za deset let ode dne, kdy došlo k události, z níž škoda vznikla; to neplatí, jde-li o škodu na zdraví.

Vzájemný vztah promlčecí doby objektivní a subjektivní je takový, že skončí-li běh jedné z nich, právo se promlčí, a to i vzdor tomu, že poškozenému běží i druhá promlčecí doba.

Odvolací soud shodně se soudem prvního stupně považoval za počátek objektivní promlčecí doby okamžik vzniku škody, spočívající v neuspokojení žalobcovy pohledávky proti dědicům dlužníka, a správně vycházel z názoru, že událost, z níž škoda vznikla ve smyslu § 106 odst. 2 obč. zák., zahrnuje nejen samotnou škodní událost či protiprávní úkon, jež vedly ke vzniku škody, nýbrž i vznik

škody samotné. Na rozdíl od soudu prvního stupně stanovil počátek objektivní promlčecí doby k datu právní moci rozsudku odvolacího soudu vydaného v řízení o splnění dluhu z půjčky vedeném proti dědicům dlužníka.

Již dříve dovolací soud (např. ve svém rozhodnutí z 20. 2. 2003, sp. zn. 25 Cdo 860/2002) označil za nesprávný názor, že škoda spočívající v tom, že pohledávka věřitele není a nebude již dlužníkem uspokojena, vzniká až soudním rozhodnutím o zamítnutí žaloby na plnění proti dlužníkovi z důvodu promlčení. Vznik škody na straně věřitele totiž předpokládá, že jeho právo na plnění proti dlužníkovi není uspokojeno, nebylo u soudu včas uplatněno, dlužník odpírá dobrovolně plnit a nelze na něm již plnění vymáhat, a to právě proto, že by se ubránil námitkou promlčení. Vznik škody je skutková okolnost, kterou lze zjistit a posoudit v řízení o náhradu škody, aniž by o promlčené pohledávce, jejíž náhrada je po subjektu odpovědném za škodu požadována, muselo proti dlužníkovi proběhnout řízení s negativním výsledkem. Obdobně v rozsudku ze dne 18. 3. 2008, sp. zn. 21 Cdo 480/2007, publikovaném ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod R 77/2008 Nejvyšší soud dovodil, že pro účely náhrady škody způsobené tím, že se pohledávka stala nedobytnou, není nezbytné, aby závěr o nedobytnosti pohledávky byl učiněn v soudním řízení proti dlužníkovi, nýbrž pro závěr, že se jedná o nevymahatelnou pohledávku, je rozhodující objektivní zjištění, že se věřitel skutečně svého práva nedomůže. Ke vzniku škody tedy dochází okamžikem, kdy je vzhledem k okolnostem případu nepochybné, že pohledávka za obligačním dlužníkem je nevymahatelná. Za situace, kdy v daném případě byla u soudu uplatněna promlčená pohledávka věřitele proti dědicům dlužníka a dlužníci vznesli námitku promlčení, bude třeba počátek běhu objektivní promlčecí doby posoudit z uvedeného hlediska.

Ze shora uvedeného je zřejmé, že rozhodnutí odvolacího soudu, jímž byl změněn rozsudek soudu prvního stupně o věci samé, spočívá na nesprávném právním posouzení otázky vzniku škody, a tedy i na nesprávném posouzení počátku běhu objektivní promlčecí doby k uplatnění nároku na náhrady škody, spočívající v nevymahatelnosti pohledávky proti dlužníkovi.

Dovolací důvod podle ust. § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. je tak naplněn. Nejvyšší soud proto rozsudek odvolacího soudu ve výroku, jímž byl změněn rozsudek soudu prvního stupně ve výroku o věci samé a v závislých výrocích o nákladech řízení zrušil a věc mu v tomto rozsahu vrátil k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2, věta za středníkem, odst. 3, věta první o. s. ř.).

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Koupě nemovité věci](#)
- [Nesprávný úřední postup \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Platební neschopnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předkupní právo \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Přerušování řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Rodinný závod \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Dědictví](#)
- [Výživné](#)
- [Valná hromada](#)
- [Ustanovení zástupce](#)
- [Náhrada škody](#)